

Munkedalsbygden

Munkedals Hembygdsförening

Nr 1 2007

Årgång 3

Konsumaffären Munkedal 1. Inrymt i huset tillhörande Axel Sohlberg.

Foto tillhörande Munkedals Hembygdsförening

Ett rasriskområde

År 2006 kommer att bli ihågkommet som det året när det rasade vid Småröd. Några få dagar före jul gav europaväg 6 vika för trafikanterna. Vägen bröts sönder i ett område som var 300 x 300 meter stort. Blåleran gled iväg. Den delvis nyanlagda vägbanan slets sönder och drev omkring i stora sjok. Bilar låg huller om buller. Människor skrek på hjälp. Allesammans lyckades dock så småningom – i stort sett oskadade – ta sig upp på än så länge fast mark.

Ja, än en gång fick vi en påminnelse om vad den förrådiska bohusleran kan ställa till med. Surte och Tuve är platser för tragik som vi minns. Så illa som där har det inte gått i Munkedalstrakten men vid otaliga tillfällen har vi haft farliga jordomflyttningar. Vi kan här nämna några få av dem.

30 oktober, 1909 inträffade skredet vid Utsikten, ett torpställe inte långt från Saltkällan, då ett boningshus och en vedbod stöttes ned från tomten och slogs sönder. Kent Olsson, en forskare från Uddevalla som kontaktat och fått upplysningar av hembygdsföreningen, kallar det en ”inurgröpning”. Ingen människa kom till skada. Även den hösten – precis som 2006 – hade det regnat mycket. Kvicklera och vatten är ingen bra kombination.

1940 rasade det vid stationsområdet från något söder om Centralen förbi slöjdskolan ned mot Kviströmsälven. Under återställningsarbetet kom ett efterras och Gustav Lundström sveptes med i jordmassorna. Några kamrater fick tag i Lundström i sista stund och drog upp honom.

Och vem minns inte de stora tidningsrubrikerna 1987? ”Familjer fick fly undan rasrisken. De rashotade husen töms.” (*Bohusläningen*) 1 oktober klockan 15.00 knackade det på dörren till makarna Berggrens hus i södra Kviström. Inga Berggren öppnade och där utanför stod brandchefen Henry Lundh.

- Ni får inte bo här för det är rasrisk. Ni får inte ligga här över natten.
- Var ska vi bo då? undrade Inga Berggren.
- På Åtorp. Vi har ordnat med rum åt er där.

Därmed fick Inga och Bertil omedelbart ge sig iväg för att aldrig återvända. Då hade de bott där i 29 år. ”Jag är född här i trakten, i grannhuset. Känner mig riktigt rotad här”, berättar Inga.

Så den natten låg de på Åtorps herrgård. De fick sedan en tillfällig bostad på Bruksvägen och flyttade så småningom till en son där de fick bo.

Ännu snabbare evakuerades Christer Grundberg. En dag i juli 1991 knackade det på dörren. Christer öppnade och där utanför stod räddningschefen Lars-Olof Siljeholm. Grundberg och hans familj fick en kvart på sig att lämna huset. Några dagar därefter kom ”ett tiotal killar från räddningstjänsten” och tömde huset på bohag. Det var inte alltid de gav sig tid att använda dörren utan de kastade också ut möbler från balkongen och genom fönstren. Till saken hör att det ännu inte rasat hos vare sig Berggrens eller Grundbergs. Men kan aldrig vara säker. Vi bor i ett rasriskområde. Raset vid Småröd har säkerligen inte det sista.

YC

TÄNKVÄRT!

Det är inte många som vet hur bra de har det –
däremot hur bra andra har det.

Ett vänligt ord kan hålla en varm hela vintern.

Den som inte gör några misstag
gör vanligtvis ingenting alls.

Innehåll

Ett rasriskområde.	1
Flatebyns skola.....	4
Hede skola.....	8
En reseberättelse från år 1855.....	11
Inventering av soldattorpen.....	15
Mitt smultronställe	17
Konsum i Munkedal – en liten affärshistoria	19
Erik Tedehag.	27
Kommentarer till artiklar och bilder i förra numret av Munkedalsbygden	28
Inkommet till Hembygds museet.....	29
Nedslag i sockeninventeringen.	30
Kommande aktiviteter	34

Har Du något att berätta?

Du är välkommen att lämna bidrag till denna tidning.

Det kan vara i form av

- en text du skrivit
- en muntlig berättelse
- gamla bilder

Kontakta då Yngve Carlsson tel. 0524 - 710 19

Flatebyns skola

Flatebyns gamla skola har upprustats och är i dag i ett gott skick. Peter och Kerstin Sethman tar oss med och berättar här om ett stycke historia när Flatebyn var mera folkrikt än det är i dag.

Skolklass vid Flateby skola 1906. Fotot tillhör Kerstin Sandell, Sörtorp.

Läraren som heter Gustav Nylén arbetade på skolan under flera decennier. Han var också föreståndare för sockenbiblioteket. Översta raden näst längst ut till höger Johan Olsson i Kila. Andra raden nerifrån längst ut till höger Waldemar Wahlgren, som senare drev affären på Muberg. Nedersta raden längst ut till vänster Tyra Nylén, dotter till läraren. Nedersta raden längst ut till höger Sigfrid Jacobsson i Sörtorp, intill honom Albert Johansson i Muberg. Sigfrid Jacobsson startade senare Jacobssons Åkeri i Valbo-Ryr.

För många år sedan bodde mycket folk i Valbo-Ryr och det fanns flera skolor. Det var i Värhult, Flatebyn, Rölanda och Solhem. Dessa

skolor är nu ett minne blott liksom den stora befolkningen. Av alla skolhusbyggnaderna finns bara skolan i Flatebyn kvar.

Flatebyns skola byggdes runt 1885, det året finns inskrivet på en fönsterkarm uppe på skolhusvinden. 1890 var huset markerat som skola på kartan. 1894 kom Gustav Nylén att bli lärare på denna skola och han tjänstgjorde under en lång tid. Han bodde tillsammans med sin fru Hulda och deras fem döttrar i den lilla skollägenheten på två små rum och kök.

Gustav Nyléns svärfar var Olof Nilsson från Hede socken var klockare och organist i kyrkan, lärare och läkare och känd som klok man i bygden. Dottern Hulda hade lärt sig att vaccinera och åderlåta av sin far och hon var även barnmorska. Nylén var en tid ambulerande folkskollärare och undervisade då i Flatebyn under vårterminen och i Rölanda på höstterminen. Han förestod också sockenbiblioteket och bedrev hembygdsforskning. Många av hans saker finns på museet Fornsalen i Ödeborg. Han avled 1925 och stod då lik i skolsalen. Amalia Andersson på Muberg skötte under flera år städning och uppvärmning av skolsalen i den gamla skolkaminen, som nu tyvärr är borta. Efter Nylén tjänstgjorde flera olika lärare.

Sigrid Cassel var en mycket omtyckt fröken som tjänstgjorde mellan 1935 till 1942. Hon var en glad och frisk fläkt och var annorlunda jämfört med andra lärare minns några av hennes elever. Hon hade ett stort naturintresse och lyckades förmedla detta till sina elever. Lyckligtvis fick vi förmånen att träffa denna fantastiska kvinna och hon kom att återinviga sin gamla skola 1999, då hon själv var 98 år gammal. Och flera av hennes gamla elever fanns runt om henne. När Sigrid var hundra år såg vi henne på TV då hon sjöng kungssången för kungaparet.

Den sista läraren vid Flatebyns skola var Karin Dymmel och när skolan lades ner 1952 fortsatte hon att undervisa i Solhem fram till 1962, då den skolan också lades ner. När skolan i Flatebyn lades ner tog SLU över byggnaden, där man då hade möten, kurser och fester i lokalen. Skolan köptes på 60-talet av familjen Sethman och kom då att stå tom och öde frånsett några kortare perioder då det bodde skogsarbetare i lägenheten och en familj bodde där medan de byggde på sin stuga vid Viksjön.

I början på nittiotalet började vi allt mer bekymra oss om skolan. Då vi själva bor bara ett hundratal meter från den gamla skolan såg vi hur den förföll allt mer. Vi skrev till den nystartade sockenföreningen och

undrade om inte det kunde vara ett gemensamt projekt att ta tag i, att köpa den gamla skolan och rusta upp den och ha den som en gemensam lokal. Det var inte aktuellt och det slutade med att vi istället själva köpte skolan 1995. Detta blev inledningen på en period av mycket arbete. Första året ägnade vi enbart åt att såga ner en massa träd på tomten som var igenväxt och att röja en massa bråte. Andra året kunde vi harva tomten och så ny gräsmatta och renovera södergaveln som var hårt ansatt av väder och vind. Samma år fick vi också EU-stöd via Leader till hjälp att rusta den gamla skolsalen. Förbehållet var att vi hade en begränsad tid på oss, något som visade sig bli mycket tufft då vi hade andra arbeten, gård och småbarn. Men vi kämpade på och i början av juli 1999 skedde den tidigare beskrivna invigningen av skolsalsdelen. Sigrid Cassel med elever kom och klippte bandet, det var musik och tal och kaffe med tårtor i form av Flateby skolhus. Det kom mycket folk och var väldigt högtidsfullt. Dagen efter öppnade vi café, present och hantverksförsäljning och även en hörna vid svarta tavlan med information om bygden från dåtid och nutid. Samt den årligen återkommande akvarellutställningen med tavlor målade av Eva-Lena Johansson.

Under årens lopp har vi försökt samla på oss så mycket information och gamla fotografier som vi kunnat om "Valbo-Ryr – den avglömda vrån på Dal" som rubriken lyder på en artikel om socknen i boken Hembygden från 1954. Valbo-Ryr har varit mycket hårt drabbad som gränsbygd i fejderna mellan Sverige och Norge, gränsen gick i Hultabäcken. Anders Lignell skriver att bygden blev mycket hårt drabbad och helt ruinerad, speciellt under Krabbekriget mellan år 1657-60. Avfolkningen har varit ett annat stort bekymmer. På slutet av 1800-talet utvandrade många härifrån till Amerika och befolkningen har sjunkit från 1048 personer år 1850 till dagens cirka 250 personer. I dagsläget råder stor kampvilja för att bevara den gamla kyrkan som är rivningshotad. Kyrkan och skolan i Flatebyn är två gamla byggnader som minner om forna dagar i Valbo-Ryr. Annars är många av de fina gamla byggnaderna som en gång funnits borta, som till exempel mangårdsbyggnaderna på Vågsäter och Ryr.

Avslutningsvis har vi en fråga rörande ett mycket kraftigt järngaller som finns på insidan av fönstret på skolhusvinden. Detta sattes knappast dit en gång i tiden ur barnsäkerhetssynpunkt. Vi har istället fått höra att det under förra sekelskiftet tillfälligt förvarades "vettvillingar" på skolhusvinden. Är det någon som vet något om detta eller har gamla

fotografier från Valbo-Ryr att låna ut för kopiering. Hör i så fall gärna av er till oss.

Klass 2 i Flateby skola 1941:

Lärarinnan Sigrid Cassel.

Stående från vänster: Märta Jacobsson. Sörtorp, Ingegerd Leonardsson, Elsa Andersson, Kavlekas, Majvor Dahlgren, Flateby, Kerstin Svensson, Torkelserud.

Sittande från vänster: Karl-Erik Lager, Herbert Johansson, Kila, Bertil Sörqvist, Näset.

Foto tillhör Kerstin Sandell, Flateby

Kerstin och Peter i Flatebyn

Hede skola

Den första fasta skolan i Foss socken var Hede skola som numer är borta förutom vissa rester av stenvuren.

Hede skola

En av de allra första fasta skolorna som startade i Foss församling var Hede skola i Munkedal. I mitten av 1800-talet var Gustav Wilhelm Carlsson kyrkoherde i Foss och denne man ivrade mycket för att församlingens barn skulle få gå i skola. Det beslöts att skolstyrelsen skulle se sig om efter passande byggnader, som kunde nedmonteras och flyttas och sedan uppföras som skolhus.

Det lämnades två anbud, ett från Anders Rasmusson i Högsäter i Krokstad och ett från Olof Johansson i Utängen i Hede församling. Huset i Krokstad inköptes för 700 riksdaler banco, där transporten skulle skötas av säljaren. Tomten skänktes av Olof Dahlqvist på Hede och Olaus Olsson på Björid fick uppdraget att uppföra huset. Förutom skolhuset byggdes också vedbod och andra uthus.

Till inredning i den nya skolan skänkte befallningsman Nordberg skolbänkar och bord, dessutom sex trästolar som använts vid skolan på Sanden.

Det omtalas också att utgifterna för skolhusbygget täcktes av den stående skolfonden. Till denna fond fördes också sådana böter, som okonfirmerade personer måste erlägga. Innan böterna utdömdes och blev indrivna blev dessa drängar och pigor kallade till kyrkorådet och erhöll varning för okunnighet i kristendom och för tredskande försummelse att besöka söndagsskolan.

Hede skola togs i bruk den 1 juli 1857 och förste läraren blev Carl Winberg. Han hade tidigare varit ambulerande lärare mellan första skoldistriktets rotar. Denna rote omfattade trakten öster om Örekilsälven samt Bastegiljan i Håby. Hur många gårdar som ingick i denna verksamhet är inte känt.

Antalet barn mellan 8 och 15 år var 1840 i Foss 474 och då räknade prosten Ekman med att det inte skulle behövas en fast skola, ty några av barnen kunde inte besöka skolan på grund av lång väg, fattigdom eller bristande "fattningsförmåga". Dessutom kanske många behövdes hemma på gården för arbetets skull och därför borde befrias från skolgång. Det var den tidens syn på utbildning.

Skolklass i Hede skola: Marita Kvistum, Lars Sjöblom, Yvonne Hansson, Britt-Marie Andersson, Carina Axelsson, Christer Johansson, Maj-Britt Karlsson, Roger Lingbrand, Bertil Olson, Berit Johansson, Majvor Ekström, Lennart Eklund, Åke Axelsson, Sune "Limmared" Tommy Vinberg, Ulla Zander, Conny Zander. Lärare var Birgit Erhardsson.

Stående fr. v: Axel Blomberg, Ulf Sörensson, Åke Axelsson, Bertil Olson, Lars Sjöblom, Lars Karlsson ?, Tommy Vinberg, Benny ?

Sittande fr. v: Britt-Marie Andersson, Marita Zander, Carina Axelsson, Britt-Marie Andersson, ? Elfving, Harriet Gustavsson, , Tommy Ekström.

Lärare: Birgit Erhardsson.

Främre raden fr. v: Stellan Ekström, Doris Zackrisson, Siv Lindberg, Inger Siversson, Solveig Palmqvist, anna-Lisa Karlsson, Solveig Utgren, Laila Holm, Nils Lindström

Bakre raden: Nitán Meyer, Barbro Karlsson och fröken Frida Mård

2:a klass år 1944

Text: Bertil Johansson

En reseberättelse från år 1855

Caroline Leth reste från Stockholm till sin svåger Justus von Hauswolff som bodde på Åtorp. Vi får här följa dem och läsa ur ett axplock från dagboksanteckningarna

Av Margit Sennung har vi fått låna en gammal resebeskrivning, i dagboksform gjord av Caroline Leth, troligen 1855 som heter »Resan till Bohuslän«. Ingela Ingman har bearbetat och återgivit texten.

Åtorp som det troligen såg ut när Caroline var där.

Resan startade i Helsingborg med ångbåten »HALLAND«, till Göteborg, där byttes båt till ångaren »UDDEVALLA« och gick sedan utmed kusten mestadels inomskärs, och avslutades i Uddevalla. Båten stoppade i olika hamnar, för av- och påstigning av passagerare, dessa var ofta, välmående herrar och damer, men det förekom även, speciellt utmed Bohuskusten, bondflickor och fiskarhustrur i svarta koftor, förkläden och runda hattar, ofta med knyten i händerna.

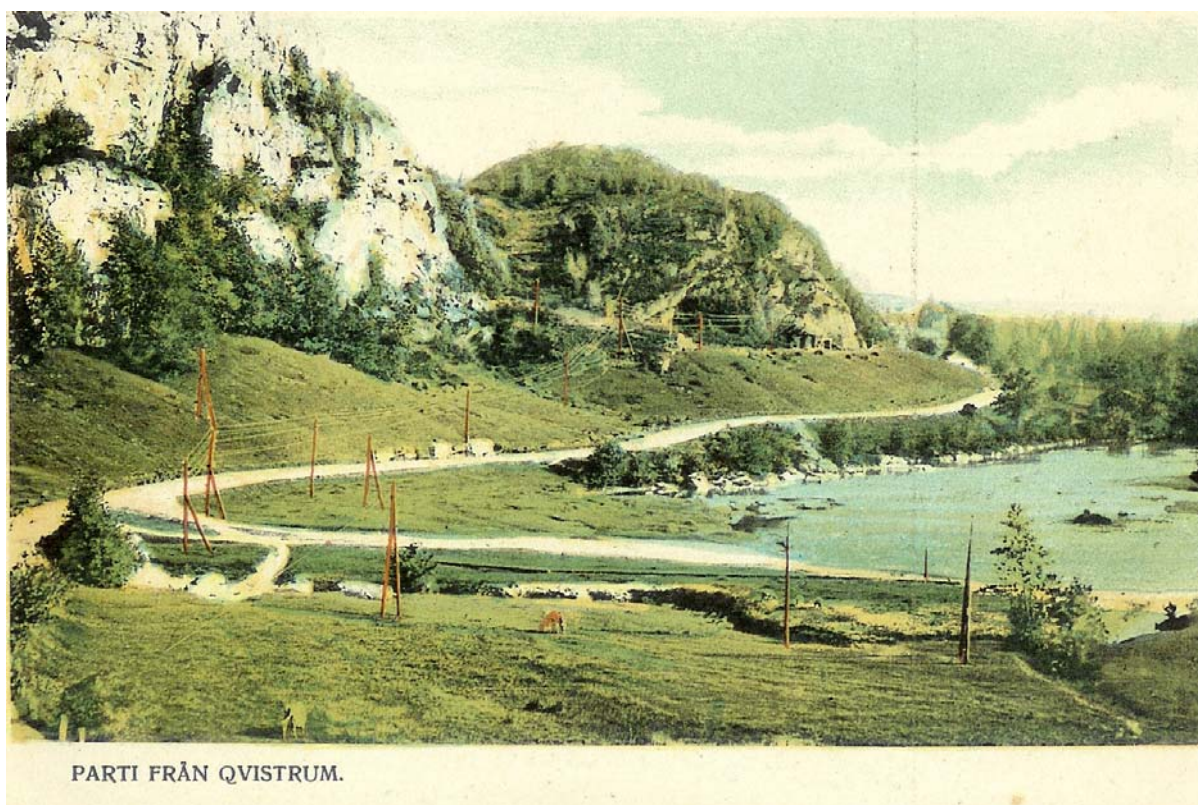
Vi plockar lite ur texten med start i Uddevalla vid Gustavsberg;

Här är det utmärkt vackert. Vi promenerade i parken, besågo socie-

tetshuset, sammanträffade med badgästerna och sedan begåvo vi oss därifrån, backe upp och backe ned genom Uddevalla, en liten stad med trähus och tegeltak, till Åtorp, dit vi anlände om aftonen i regnväder.

Den 17:e blev jag angenämt överraskad vid betraktandet av den vackra naturen runt Åtorp. Höga, ömsom kala, ömsom skogbevuxna berg i dalen, som hela tiden genomskärs av Qvistrumsälven, vackra åkerfält och ängar, trädgårdar indelade i terrasser ända ner till älven, varest finnes en liten grönmalad brygga och en båt för oss att när så behagas, fara över älven till andra sidan, där vägen går förbi till Uddevalla. De första dagarna tillbringade vi hemma i trädgården och i parken ned till lastage platsen varest en mängd timmer finns upplagt.

Den 19:e reste herrarna till Gustavsberg, Marie och jag åto middag i trädgården, därefter rodde vi utåt älven till Sandbanken i älvens utlopp i havet, där ett vackert segelfartyg låg för ankar för att lasta timmer. Vi plockade snäckor på stranden. Rodde hem vid solnedgången och hade då en vacker tavla för ögonen.

Den 20:e var det bjudning till Petterssons på Saltkällan. Marie och jag reste dit kl. 4 på eftermiddagen, inträdde i en stor societet av mig obekanta personer, stelt och tråkigt i början, men efter ett par timmar kom Justus och Leonard från Uddevalla, det blev musik och dans på

aftonen och sällskapet syntes mycket animerat.

Den 21:e var vi hemma, promenerade till Risvarpet, gjorde besök i tvenne så kallade ryggåsstugor och träffade en gammal gumma i vardera. I en sådan liten koja får man se hur människan kan vara nöjd med litet. Hela bostaden bestod av ett enda rum, med spis i stället för kakelugn. Gumman sa att deras föda året om, bestod av havrebröd, sill eller fisk och potatis. Därifrån rodde vi hem och gissade gåtor och löste rebus om aftonen.

Den 22:e var vi på middag till Capten Hagström, en rättfram gubbe, herrarna spelade bräde, vi sutto i trädgården och handarbetade.

Den 23:e ,söndag, sutto vi i parken hela eftermiddagen, sågo hur kyrk-folket passerade förbi på landsvägen, herrskapen i täckvagnar, bönder i kärror. Här råder mera lyx och hägnad än jag hade föreställt mig i Bohuslän. Vi blev serverade Pommac och saft, herrarna satt och diskuterade. På aftonen spelade vi kort och grandissimo.

Den 24:e reste herrarna till Lilla Foss på visit till befallningsman Nordberg. Marie och jag tog kärran, Marie körde själv och det gick mycket bra, hästen gick snällt upp för ganska branta backar, förbi Qvistrums gästgivargård och tingsställe, vackert beläget i en dal vid älven, landskapet är omväxlande, berg och skog, kullar och dalar, till och med åkrarna är kuperade. Vi åkte till Munkedals Herrgård, mjölkvarn, och järnbruk. Marie fick stanna vid ekipaget medan jag försökte finna någon som ville passa hästen. Jag träffade på en vedhuggare som åtog sig detta bestyr. Det var vackert att stå på bron och betrakta alla byggnaderna och vattnet hur det störtade ned för klipporna. I smedjan hamrades det, gnistor sprakade, smederna var svarta och sotiga, det smiddes järnstänger och spik, större och mindre. Det var varmt därinne så det var gott att komma ut i den fria naturen, sätta sig i kärran och kуска hem.

Den 25:e var det bjudning på Torp hos assessor Kock, ungefär samma societet som på Saltkällan, en del förnämt herrskap, herrar godsägare, capten Hagström med fru och svägerska, fru Brunius, en gammal gumma glad och trevlig, prosten Carlsson och många fler. Vi promenerade i trädgården, som hade breda gångar och stora träd, ungdomar som lekte "hök och duva" och som sedan dansade om aftonen.

Den 26:e red herrarna till Faleby, emedan Marie och jag rustade i ordning för följande dag, blommor i vaser osv.

Den 27:e stor bjudning på Åtorp, mycket folk, allting fint och genilt,

vackert väder så att hela sällskapet var flera timmar i trädgården där det serverades the, melon, krakmandel och russin. Senare spelade herrarna kort, ungdomen lekte. Fru Pettersson från Saltkällan spelade och sjöng. Supeén var utmärkt delikat.

Den 2:e sept reste Justus och Leonard till Uddevalla på marknad. Marie, Amelie och jag rodde en tur på älven och plockade fler snäckor.

Den 3:e var vi damer på visit till capten Hagstöm på Bräkne och hade trevligt, men naturen där var inte så vacker som vid Åtorp. På hemresan mötte vi mycket marknadsfolk, gubbarna sutto, somliga sovande eller nickande vid sidan av gumman, som oftast skötte tömmarna.

Den 4:e kom herrarna hem till middagen. Åska och regn på kvällen.

Den 5:e kom löjtnanterna Neylick och Sommerstein på besök. Regn åska och hagel hela dagen, vattnet har strömmat utöver hela gården.

Den 6:e söndag, gick Amelie till kyrkan. Leonard läste predikan för mig hemma. Sen var det Höstgille för folket, med dans på logen, vi fingo se Bohusläns polka dansas, och det var rätt roligt, den är numera ej riktigt på modet, då vals och mazurka även här, trängt ut den gamla nationaldansen.

Den 7:e reste vi fruntimmer till Sanne marknad. Jag köpte lerkärl och blecksaker m.m. Vi såg en björn dansa, och blevo förskräckta över några fulla bönder som ville köra emot vår vagn, skreko och höll väsen. Marknadsplatsen var liten och obekväm. På Åtorp var många främmande herrar, dom kommo och reste ömsom hela dagen.

Den 8:e voro vi hemma, medan herrarna gick på marknad i ett ruskigt väder.

Den 9:e reste vi tillbaka till Skåne via en utflykt till Trollhättan. Vi tog Amelie med oss, och dagen efter, skildes vi åt i Uddevalla. Amelie återvände till Åtorp, och vi gingo ombord på ångbåten Askersund, med många minnen av vår resa.

Förklaringar till de begrepp och personer vi möter i berättelsen

Kapten Justus von Hauswolff var född 1813, gift med Marie född 1824. Han köpte Åtorp och bodde där åren 1843-58. Paret var barnlösa och Justus dog den 1 maj 1848 endast 45 år gammal. Åtorp såldes då till major Koch på Vågsäter och Marie återvänder till Ottarp i Skåne i oktober samma år. Caroline var gift med bror till Justus och var således svägerska till Marie.

Inventering av soldattorpen

Munkedals Hembygdsförening är involverade i ett stort arbete med att beskriva soldaterna som tillhörde Stångenäs kompani enligt Indelningsverket.

Sedan sommaren 2006 pågår ett omfattande arbete med att kartlägga allt som har med Indelningsverket att göra i vår bygd. Under ledning av Rune Hasslöf från Kungälv görs en mycket detaljerad genomgång av allt material som har med detta att göra. Målet är att före slutet av 2007 skall det föreligga en tryckt bok som i detalj beskriver det som tillhörde Stångenäs kompani.

Detta kompani rekryterade soldater från socknarna Foss, Håby, Svarteborg, Bro, Brastad och Lyse. Totalt fanns det ca 126 rotar som vardera skulle hålla med en soldat. En rote bestod av ett eller flera hemman och som tillsammans var skyldiga att hålla soldaten med torp vilket var ett sätt att betala skatt. Torpet med tillhörande mark skulle räcka till en tunnans utsäde. Utöver soldaterna fanns det många gårdar som innehades av de militära befälen av olika grad.

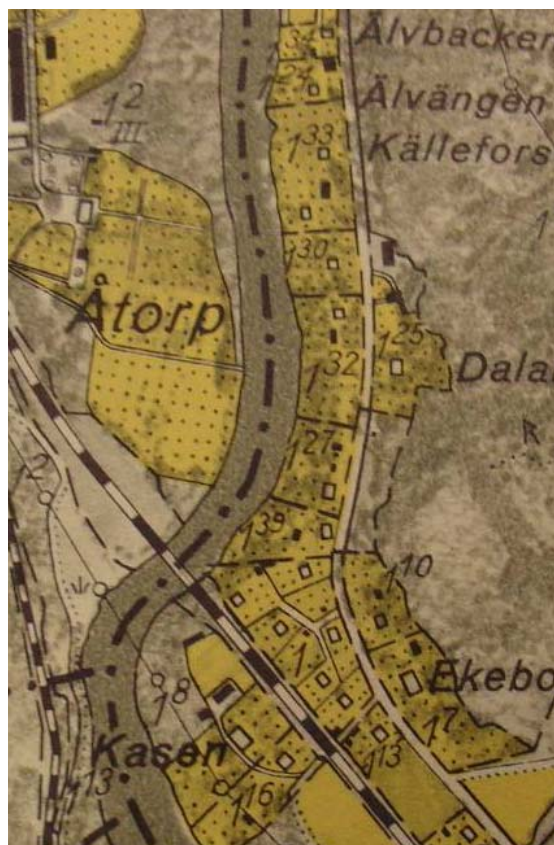
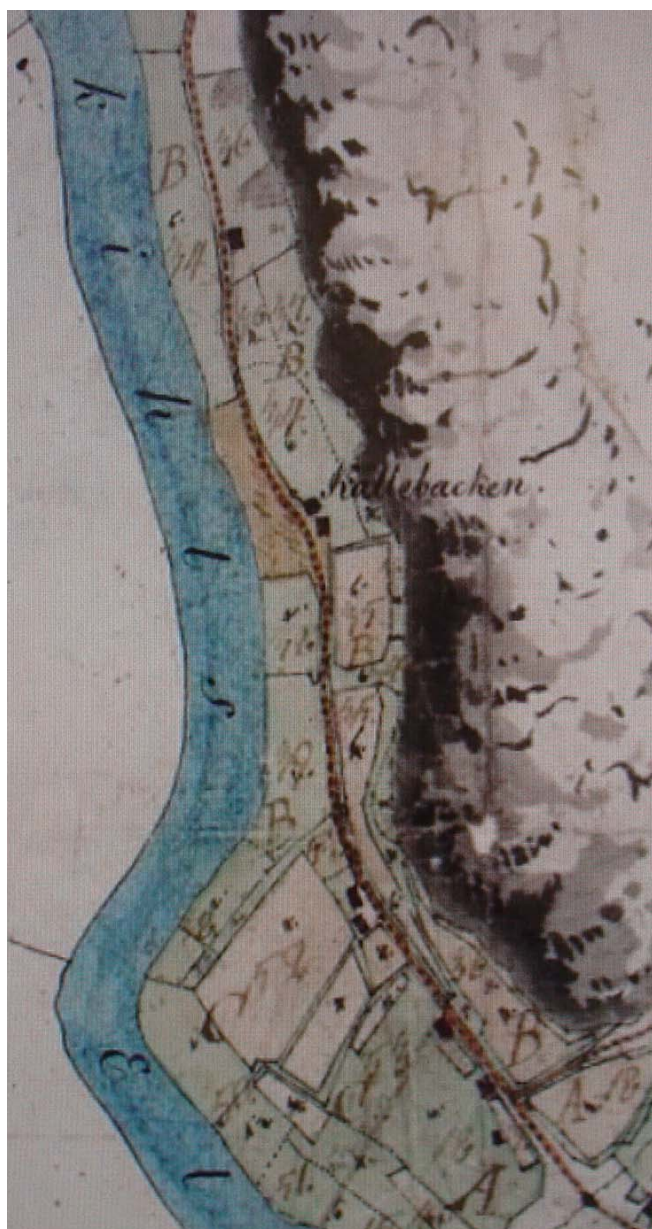
Arbetet består av att tillsammans med Bohusläns Försvarsmuseum i Uddevalla gå igenom alla mönstringsrullor och kontrollera dessa. Detta arbete har utförts av Lilli-Anne Sihlberg och Yngve Karlsson och har tagit många arbetsveckor i anspråk. Dessutom skall varje soldattorp prickas in på en karta och anges så att det går att hitta dit för dem som så önskar. Här har vi tagit hjälp av ett omfattande kartmaterial från Lantmäteriverket. Det gäller främst skifteskartor och deras beskrivningar. För Foss socken har vi också utgått från den stora inventering som Lars Ahlberg tidigare gjort. Det är ofta ett pussel som måste läggas för att få fram soldattorpen placering i geografin. Utöver ovan nämnda personer har bl.a. Birgitta Hansson för Håby och Svarteborg och Sverker Balksten för Foss deltagit. Det visar sig många gånger svårt att säkert fastställa var de låg och det blir ofta en livlig diskussion med flera deltagare.

Innan vintern påbörjades arbetet med att besöka varje plats, fotografera det som eventuellt finns kvar och ta koordinaten med hjälp av GPS. Under våren fortsätter detta arbete.

Vi efterlyser från alla våra läsare om du har kort på ett gammalt soldattorp, eller en person som var soldat. Har du eller känner du till

någon som har en skylt från ett av våra soldattorp så vill vi gärna fotografera av denna. Den kan vara av plåt eller av trä.

Här ser vi ett exempel på kartor som användes för att identifiera soldattorpet Källebacken under Kviström. Det låg ungefär där vägen går fram mitt för Statoiltappen. På den ekonomiska kartan från 1936 kallas det Källefors men på skifteskartan står det Källebacken

Bilden till vänster är en skifteskarta visande del av Kviström. Bilden över är ett utsnitt av den ekonomiska kartan från 1926 över samma område.

Vykort över Kviström. Soldattorp Källebacken syns i bild.

Ett av de inventerade soldattorpen i Munkedal som fortfarande är orört.
Det heter Hamburg och ligger under Röstorp.

Foto: Kristin Balksten

Text Sverker Balksten

Mitt smultronställe

Eivor Norrman, Holmen i Valbo Ryr, beskriver här sitt smultronställe i form av en dikt, som jag med hennes medgivande, tagit ur hennes senaste diktsamling "Vänd mot ljuset", och den passar väl bra i vår lilla medlemstidning?

Fast resebroschyrerna lockar
med resor fjärran och när
jag reser till stugan och
plockar
mina smultron i skogen där.

Folk står uti spänd förväntan
på flygplatser runt vår jord.
Jag reser till Furugläntan
och dukar mitt kaffebord!

Mallorca har lockat många
med palmer och vågors brus
Jag föredrar fågelsången
och ljudet av tallarnas sus.

I Amerika med sitt Niagara
har många förblivit en tid.
Men den plats där jag helst vill
vara
är i stugan i stillhet och frid.

En dröm kan i hjärtat man bära
att få ströva i bibelns land.
Men jag upplever Gud lika nära
i mitt blommande sommarland.

Min avsikt är inte att klandra
kanske resan är väl värd sitt pris.
Men det räcker för mig att få
vandra
bland hundkäx och ärenpris.

Text Ingela Ingman

Konsum i Munkedal

– en liten affärshistoria

Konsums historia började i Munkedal tidigt på 1900-talet och kopplingar finns till samma personer som var aktiva i fackföreningsrörelsen. Vi skall titta närmare på hur det började och utvecklades. Det fanns under en period på mitten av 1900-talet så många som 8 konsumbutiker som tillhörde Munkedals konsumtionsförening. Nu finns det endast en butik kvar.

Vi kommer att följa Konsums historia i Munkedal även i ett kommande nummer av Munkedalsbygden, varav detta är den första artikeln.

Industrialismen och behovet av konsumtionsföreningar

I och med att industrialismen fick fart i slutet av 1700-talet och början av 1800-talet så ändrades samhällets struktur radikalt och mycket snabbare än den gjort tidigare. En allt större del av samhällsmedlemmarna blev rena löntagare, som hade att för de kontanta pengar de fick för sitt arbete i industrierna köpa alla de förnödenheter de behövde. Man kom då så småningom underfund med att man genom gemensamt uppträdande i fackföreningar kunde få högra lön och bättre levnadsstandard. Rätt snart insåg man också, att det hade stor betydelse hur mycket man fick för pengarna, nu då naturahushållningen så gott som var satt ur spel. Det hjälpte ej att man fick mera pengar, om varorna man skulle köpa steg i pris i samma takt eller fortare än lönerna steg. Då handeln så hastigt växte i omfång, var det ej heller konstigt, om de som skötte den ibland tog till sig en något för stor del av kakan.

Ofta sköttes varuförmedlingen av fabriken eller av arbetsgivaren, och då blev man lätt bunden av kredit, och säljaren kunde helt diktera villkoren. I den grogrund som 1800-talet blev för folkrörelserna, var det då ej så överraskande, att man försökte sig på att bilda inköpsföreningar och i och med att Rochdale-vävarna på 1840-talet kom på att de rätta principerna för konsumtionsföreningarnas verksamhet, så växte dessa fram med fart, först i England, men även i andra länder och så även i Sverige.

Här i Sverige kom föreningarna till på olika sätt, jämsides med fackföreningarna, eller i form av de s.k. ringarna, eller som det skedde på flera ställen, som avläggare till arbetarföreningarna.

Bildandet av Munkedals konsumtionsförening

Ordföranden Emil Johansson väckte frågan om bildande av en ”Kooperativ Handelsförening”, efter en stunds diskussion beslöt mötet att tillsätta en kommitté med uppgift att försöka få till stånd en kooperativ handel. Till kommitté utsågs: Gustav Siversson, Johannes Kolliander, Johan Bergqvist, Anders Hedin och Oskar Andersson. Mötet avslutades med sången, ”Tiggarnes Fosterland” (utdrag ur protokoll från ett fackföreningsmöte??)

Munkedals Konsumtionsförening bildades av fackföreningsmän. Redan förut hade andra försök gjorts. Så t.ex. ivrade munkedalsbon A.Gullskruv, år 1911 för bildandet av en inköpsförening. Flera möten hölls av intresserade och underhandlingar fördes med handlande på orten om rabatter på de köp föreningen skulle göra. Det hela var nämligen tänkt så, att föreningen skulle uppträda som gemensam köpare hos någon av ortens handlare och därvid betinga sig rabatter. Rabatterna visade sig emellertid bli mycket små, och någon förening kom ej till stånd.

Det initiativ som gav resultat kom emellertid från ortens fackföreningsmän. På nyårsdagen 1912 hade Johannes Kolliander, G. A. Lundin och Edvard Muhr varit på ett sammanträde, och på vägen hem började man prata om misslyckandet med bildande av inköpsförening. Alla tre var mycket intresserade, och då bjöd Muhr med sig de båda andra hem, och vid kaffetåren hemma hos Muhr blev man överens om att göra en verklig ansträngning för att bilda en inköpsförening. ”Då skall vi ha Nils med” sade Kolliander, ”för då blir det resultat”. Den Nils han menade var Nils Andersson.

Nils Andersson och Kolliander gjorde sedan det mesta av förarbetet och organiserandet, och föreningen bildades den 10 mars 1912 och fick till styrelse E. Muhr, Nils Andersson, Johannes Kolliander, G. A. Lundin och A. Gullskruv. 31 medlemmar inskrevs vid detta första protokollförda möte. Det beslöts att föreningen skulle heta Munkedals Konsumtionsförening. Man beslöt trycka 250 ex. cirkulär med inbjudan till medlemskap i föreningen. Man rekvirerade 200 ex. av Konsumentbladets förstamaj-nummer, vilka delvis såldes och delvis delades ut. Man höll

föreningsmöten tre gånger detta år och sedan varje halvår och dessutom många styrelsemöten.

Den första butiken

Men det gick trögt att få in rörelsekapital, och man hade svårt att få tag i lämplig tomt och affärsbyggnad. Man hade planer på ett boningshus, Emmedal (Folkets Hus i dag) på Önebacka, man underhandlade med C. G. Johansson på Hede och med Axel Granström på Stale, men ingen av dessa planer gick i lås, och året gick ut, utan att man kom längre.

1913 underhandlade man med en handlande Aronsson om att övertaga hans lager, men det blev inget av med detta. Men på årsmötet i april beslöt man att arrendera tomt av Axel Granström och att köpa ett gammalt hus från Kvarndal för 400 kronor. Uppförandet av huset utlämnades på ackord för 175 kronor, och medlemmarna gjorde sedan frivilliga dagsverken för 285 kronor. Vid 1913-års slut var byggnaden uppförd men ej inredd. Detta hus byggdes där sedermera Schewenius Tryckeri hade sina lokaler på Tryckerivägen.

För att starta handel ansåg KF att man borde ha ett kapital på 2.000 kronor. Man hade inte hälften av detta, och hela 1914 gick. Men 1915 fick styrelsen en kraftig uppmaning från medlemmarna att försöka få affären i gång. Man underhandlade då med en Malkom Fredin från Hunnebostrand om att han skulle bli föreståndare, och han skulle låna föreningen 1.000 kronor och på så sätt skulle kapitalet bli tillräckligt. Men det var kristid, medlemmarna hade ont om slantarna, och det var tidvis arbetslöshet, så man fick ej ihop den andra tusenlappen.

Men i början av 1916 hade styrelsen lyckats skrapa ihop erforderligt kapital, och på inrådan av chefen för KF:s Göteborgskontor, Alfred Kåberg, anställdes Hjalmar Andersson från Varberg som föreståndare. Så öppnade man butiken 6 april 1916. Det var mitt under första världskriget och ont om varor. Protokollen berättar om att man först inom föreningen försökte få så rättvis fördelning av varorna som möjligt, så att ingen skulle bli utan, och att man sedan även hade duster med kristidsnämnden om rättvis ransonering. Redan det första året hade man också besvär med att hålla krediten i schack. Omsättningen under de 9 månaderna 1916 blev 40.000 kronor, överskottet 1.087 kronor och återbäringen 1%.

Så var den första konsumaffären i Munkedal igång.

Den första affären på nuvarande Tryckerivägen med delar av lagret utanför väggen.

Vi skall nu ta och gå vidare för att se vilka de olika affärerna har varit. Numreringen Butik 1,2,3 osv. följer de begrepp som Konsum själva har haft.

Föreståndaren Hjalmar Andersson med Erik Strömberg, Axel Olsson och Märta Forsberg f. Lundin vid disken.

Konsum Butik 1, Stationen

År 1919 öppnades butik vid stationen i förhyrd lokal i den fastighet där AB Axel Sohlbergs nu har sin verksamhet. Se bilden nedan, samt på omslaget. Den förste föreståndaren var Karl Björk från Önebacka och biträde vara hans kusin Knut Björkman.

Välfyllda butikshyllor.

Den första affären för Konsum Munkedal.

Den andra affärslokalen för Konsum Munkedal.

År 1930 (eller möjligen 1937) flyttade butiken in i den byggnad där Mona Lisa Mode idag har sin butik. En kort tid i slutet av 30-talet drev föreningen även en mindre charkuteritillverkning.

En tillbyggnad av fastigheten gjordes 1937 och år 1954 gjordes butiken om till snabbköp.

Efter fyrtio år i den fastigheten var det dags för flyttning igen. Nu byggdes en fastighet på Erling Sahlstens tomt. Den var inflyttningsklar i oktober 1973 och är den fastighet där Konsumbutiken finns i dag.

Det finns en anbudsförfrågan daterad 1952 från Munkedals Fattigvårdsstyrelse "å leveranser av förnödenheter till Munkedals Kommuns ålderdomshem Kamstorp och Lerberg." Förfrågan undertecknades av Evert Lundgren, Kommunalkamrerare. Vi vet inte om de fick affären, det framgår inte men detta visar att även på den tiden gjordes större offentliga upphandlingar.

"Betungande pappersexercis" tyckte man när Socialstyrelsen begärde in uppgifter om "löneförhållandena under Maj månad 1956 för kontors, butiks, samt lager och utkörarepersonal vid föreningen".

Johansson svarade med: "Om vi får ersättning med kr 50.- för nedlagt arbete kan vi sända begärda uppgifter. Handelns låga marginaler och

ökade kostnader gör att den ständigt ökade pappersexercisen måste hejdas eller betalas med vad den kostar”.

Ungefär samma typ av svar återkommer på många av de begäranden av olika typer av statistik som genom åren har kommit från olika myndigheter.

Kamrer Axel Olsson

Butiksföreståndare och tillika affärschef på 1950-talet var Erik Johansson. Axel Olsson var kamrer till 1953 då han efterträddes av Anita Bjurström. När det var extra mycket att göra t.ex. att räkna kvitton som kunderna lämnade in så tog man i extra personal. Då var det så att affärschefen var mycket ute i affärerna men 1960 beslutade styrelsen att

affärschefen skulle sköta kontoret, varvid Anita hamnade först som biträde och senare som föreståndare på Lyckebutiken. När Erik Johansson gick i pension ca 1973 togs ledningen av Konsumföreningen i Munkedal över av kontoret i Uddevalla. Samtidigt uppgick föreningen i Konsum Bohuslän – Dal.

Bland kända butiksföreståndare kan vi nämna:

Frank Gustavsson 1945-47

Stig Larsson

Sven Andersson – 1955

Sören Amandusson 1955 – 59

Lennart Karlsson 1960- till dess Konsum Bohuslän – Dal tog över.

Konsum Butik 2, Stale

Konsumföreningens första butik öppnades på Stale 6:e april 1916, som nämnts ovan. År 1936 köptes en ny tomt på Stale och en ny butik byggdes vilken togs i bruk juli 1937. Kostnaden var 117 000 kr. Den gjordes sedan om till snabbköp 1951. Den tidigare fastigheten på Tryckerivägen drabbades av en brand 23 februari, 1946.

Avtal mellan Sveriges Oljekonsumenters Riksförbund träffades under 1950-talet (?) gällande en 5 000 liters cistern med mätare för försäljning av minst 50 000 liter bensin och minst 1 000 kilogram motorsmörjolja per år.

Bland kända butiksföreståndare kan nämnas Arne Karlsson, Erik Karlsson (1946-49), Holger Claesson (?), Hilding Hagberg, (1950- och 60-talen), Leif Östh (1973-93), Anne-Marie Barregren och Marianne Turesson.

Butiken på Stale såldes 2004 och drivs numera som Tempo.

Vi kommer att publicera historien om de andra affärerna i nästa nummer av ***Munkedalsbygden***. Vi efterlyser foton från affärerna på Hamnen, Fisketorp, Hattefjäll och Hedekas.

*Text: Christer Karlsson
Bilder lånade av Birgitta Hansson*

Erik Tedehag

En föreningsmänniska har gått ur tiden. Efter några år av sjukdom har Erik fått frid. Under sin aktiva tid var Erik och hans fru Maj intresserade folkdansare. Då arrangerade Erik många resor till Hälsingehambon. Erik och Maj dansade den flera gånger.

När varvet lades ner och Erik fick sluta där efter många års arbete, blev Erik engagerad i hembygdsföreningen. Där gjorde Erik en stor insats. Genom att Erik kom med idéer och förslag så blev vi andra inspirerade. Det sorterades bland föremål i museet och gamla foton från Oskar Färdig och Selma Sahlberg ordnades i pärmar. Det var flera konstupställningar i museet, både textil och målningar, och de blev mycket uppskattade.

Även på Kaserna blev en del gjort. Wiknerspelen fortsatte som vanligt men det blev också midsommarbröllop med både solsken och regn.

Hemliga resor och resor till Gammelvala gick i föreningens regi. De var alltid så välplanerade när Erik och Maj arrangerade dessa.

På senare år har Erik ägnat sig åt familjen och hemmet.

Vi är många som minns Erik Tedehag.

Inger Ringström

Kommentarer till artiklar och bilder i förra numret av Munkedalsbygden

Vem reste stenen – Wiknerstenen

Stenen kom från Uddevalla. Troligen höggs den hos Kullgrens Enka. Från Uddevalla transporterades den på landsvägen med hästar. När väl stenen kom till Munkedal skulle den upp för den backe som Ekelundsvägen börjar med i dag. Denna backe var då ännu brantare. Och där tog det stopp. Hästarna orkade inte. Hästarna hade ändå vilat ut i stallet på Munkedals Herrgård strax innan.

Folk från Bruket var engagerade i transporten och direktören där (Carlander?) hade engagerat sig i projektet. Detta resulterade i att de lånade ut sina nordsvenska hästar som fick ta hand om sista biten av transporten upp till Kaserna. Den som körde dessa hästar var Olle Skreberg.

För att få den väldiga stenen sista biten upp till den plats där den nu står fick man släpa den med hjälp av rullar på plank och ett eller flera spel. Detta arbete utfördes också med hjälp av arbetskraft från Bruket. Det var den erfarne stenhuggaren Stranding (far till Karl, Henning m.fl.). Stranding var lagbas för grovarbetarna där.

Registrering av museets samlingar

Som många redan läst om i Bohusläningen så har ett stort arbete påbörjats med att registrera alla de föremål som finns i Munkedals hembygdsmuseums samlingar. Arbetet går ut på att detaljerat beskriva varje föremål samt att fotografera och lägga in informationen i databasen Sofie. Det är oerhört många föremål vilket innebär att det krävs en stor arbetsinsats.

Är du intresserad av gamla föremål?

Vi vill gärna ha hjälp av fler personer! Idag är fyra personer involverade i uppgiften och vi skulle gärna se ett par extra medhjälpare som är duktiga på att beskriva gamla ting. Arbetet pågår för fullt. Det sker dagtid då fotograferingen är beroende av dagsljus.

Är du intresserad av att vara med? Kan du börja omgående så hör av dig till Yngve Carlsson på 0524-71019 eller till museet direkt på 0524-10180 eller kom förbi när vi arbetar.

Inkommet till Hembygds museet

Till Hembygds museet har det inkommit intressant material:

- Flera böcker som handlar om det militära indelningsverket i Bohuslän. Den första boken handlar om hur indelningen gick till. »I fält och till sjöss« beskriver strider och vilka bohusläningar som sårats och dött i striden. Det är mycket intressant material för dem som antingen är intresserad av militärhistoria eller har soldater i sin släkt och vill veta mera om deras villkor. Böckerna är framställda under ledning av Rune Hasslöf. Den som är intresserad av att köpa den kan anmäla sitt intresse till hembygdsföreningen och därigenom köpa till reducerat pris.
- »Flottningen i Valboån« heter en intressant skrift som beskriver flottningsverksamheten under hela dess varaktighet fram till mitten av 1960-talet. Skriften är författad av Ingemar Lindhe och utgiven av Studieförbundet Vuxenskolan i Valbodalen i Högsäter (tel. 0528-40547).
- Ett vackert gammalt skåp som skänkts av Svea Thorn. Skåpet är från början av 1800-talet och har bl.a. stått på Brålands gård.

Nedslag i sockeninventeringen

Ett hemman är som en hel värld. Detta gäller kanske inte nu men det gällde tidigare i vår historia. Människor föddes och dog, människor flyttade in och ut. Jag vill berätta om människor som har bott på Smedberg.

Bonden Jacob Andersson vigdes 16960301 med Eli (Elin) Olsdotter. Det anges att de ”skall boe i Smiebiergh”. Hans föräldrar var Andhers Andhersson och Kiersty Reersdotter i Grydhinghen. Paret fick dottern Rangilla på Smedberg 16961129. Hon vigdes 17201127 till Brevik.

Lars Svensson Kamb född 1650 var kronobåtsman. Han var skild för att ”hustrun rymt från honom åt Norge. Han gifte om sig med Karin

Olddotter och de fick sonen Anders 17301018. Karin dog 17321126, en vecka efter hennes mor Börta. Enligt Hans Karlssons bok Familjer i Foss skall denna Börta ”av sin ogudaktige måg Lars Kamb blivit hårt och illa behandlad”. Lars vigdes en tredje gång med Ingrid Larsdotter och de fick dottern Ingrid 17390429.

Olina (Olianna) Andreasdotter var född 18050804 på Sockerbruket under Smedberg. Hon vigdes 18351230 med Hans Hansson som var torpare på Kanalen under Gläborg Öster. Hon hade då sonen Carl som var född 1831. Paret fick sju barn 1835-51. En dotter dog av kikhosta som ettåring. Det sista barnet, sonen Claes, var stum. 18561021 blev Hans varnad av Pastor för försummelse af sina barns uppfostran, han angavs vara backstugusittare och 1862 dog han. Olena och Claes levde vidare. 1885 kommer sonen Martin Edvard återinflyttande och har med sig hustru och dotter. Claes dog 18910614 och då har broderns familj utökats med ytterligare två barn. Olena dog 18951124 av ålderdomsskröplighet. Då har Martin Edwards barnaskara utökats med två barn och efter moderns död blev han far till ännu två barn. Dessa sista, Axel och Arvid, blev kvar på Kanalen.

Smedbergs gård

Fredrik Christoffer Unger fanns en kort tid på Smedberg. Han blev major, tjänstgjorde i det militära 18190617-18720405 och hade arbetskommendering vid Trollhätte kanal 53 månader under åren 1838-44. Han var son till Unger på Hensbacka.

Maria (Anna Maria) Jonsdotter var född 17990620 på Sanden under Nedre Brevik som dotter till saltpetersjudaren Jon Nilsson och Kirstin Andersdotter. Maria hade fallandesot. När hon senare arbetade som piga och bodde på Trälemon under Foss prästgård fick hon en oäkta dotter, Christina, född 18330421. Maria och dottern flyttade till Myra under Närestad och 18340905 vigs hon med avskedade soldaten Peter (Petter) Petersson (Pettersson) Rolig som var född 17851022 i Svarte-borgs socken. Tyvärr dog Maria redan 18360522. Peter och Christina flyttade 1843 till Berg Nedergård där de står som fattighjon och att han är bräcklig. Christina Andreasdotter kommer 1845 som fosterbarn till Bergsvik under Ödsby och flyttade sedan 1849 till Berg som piga. ”Lärer vistas i Skredsvik 53 1/10.”

På Långedal under Smedberg fanns torparen Carl Petersson, född 18170223 på just Långedal, och pigan Johanna Lisa Johansdotter född 18170103 i Mo socken. Om henne står det: ”Skriftad 56 29/6. Uppgifves lefva i otuktigt förhållande med Carl Petersson”. Dottern Hedda född 18410629 på Gläborg Väster flyttade 1857 till Solberg Ö i Håby socken. Sonen Johan Oscar föddes 18560417. Carl flyttade 1858 till Stärkestad där han står som ägare till 3/32 mantal. Johanna och sonen flyttade till Stärkestad 1859 där hon dog 1867. Carl och sonen står i löslängden 18701004. Sedan är de svåra att hitta men Johan Oscar står som inhyst på Brobacken under Smedberg 18720607 och flyttade sedan ut 18730930 och hamnade i löslängden igen.

År 1860 flyttade Johannes Koch från Torps herrgård i Håby socken till Smedberg i Foss med några av barnen. Han var född i Uddevalla 17970330 och dog på Smedberg 18840723. Dottern Cecilia Augusta född 18341112 vigdes 18620812 med Fredrik Laurents Ekman, son till Carl Olof Ekman som var kyrkoherde i Foss 1831-51. Fredrik L var kemist och hydrograf. En son till Johannes blev häradshövding i Östergötland och en annan blev major och far till en borgmästare i Falköping.

Olof Andersson Färdig född 18180527 i Lyse socken var arbetsskarl och avskedad soldat. Prästen fick anledning att göra anteckningar om honom. ”Warnade hos Pastor för (oenig) sammanlefnad d 18/11 44 hvartill mannens bullersamma uppförande var orsaken”. I längden 1854-

61 står först att han är ”begifven på starka drycker” men detta är överstruket och därefter står det ”Uppgifves nu vara nykter 58 18/10”.

Maria Schweder var fosterbarn hos Carl Larsson och Anna Christina Andreasdotter. Hon var född 18590521 på Säleby Öster som dotter till mamsell Dorothea Augusta Schweder. Modern var född 18281022 i Uddevalla, inflyttade 1859 från Tossene till Säleby Öster, fick dottern och dog två veckor senare, dvs. 18590607. Maria vigdes med Gustaf Ferdinand Johansson (Wallin) som var maskinförare vid fabriken i Munkedal. Paret fick åtta döttrar och fyra söner och sönerna hade till skillnad från döttrarna två namn vardera. Tre av barnen dog som små. Maria dog 19221227.

Andreas Eliasson Struts född 18231229 på Trädet under Smedberg var båtsman i kompani nr 287. Han vigdes 18470507 med 27-åriga Inger Maja Andreasdotter från Kviström. Paret fick sex barn varav två dog som små. Hustrun var sjuklig och dog 18660727. Andreas gifte om sig med Olena Jacobsdotter född 18201007 på Jutehagen under Öxna. Hon dog 18699621 och 16 augusti samma år häktades han för mord på hustrun. Han dömdes till tio års straffarbete och förlust af medborgerliga rättigheter för alltid, för mordbrand, mened och förskingring af (munderingspersedlar). Han dog 18840129 på prästgården.

Rättaren Peter Ericsson, född 18081106 på Korsvik under Faleby, fick Patriotiska Sällskapets medalj för trogen tjänst och dog 18840626.

Maria Augusta Adriansdotter född 18600105 på Borgmästarbruket i Håby socken arbetade som piga på Smedberg. Hon var dotter till arbetskarlen Adrian Svensson och Juliana Larsdotter. Maria A fick oäkta sonen Gustaf Alvar född 18870519 medan hon var på Annedal under Önebacka. Juliana flyttade till dem och trion flyttade sedan i november 1887 till Klevskogen under Bråland. 18901103 flyttade de till Sandbacken under Möe där Juliana dog 18910416. Senare bodde Maria A och sonen på Lycke Nedre tillsammans med hennes syster Emma Gustafsson Adriansdotter och därefter på övervåningen på gamla bruket under Munkedal. Sonen anges heta Lind i efternamn. Maria A står som pappersarbeterska. Sonen flyttade hemifrån 19170919, blev redaktionssekreterare och journalist innan han 19420718 flyttade till Skee och gifte sig med en lärarinna. Han blev redaktör för Bohus-posten, iförde sig spånhatt, cigarr och käpp och skrev sitt namn G Alvar Lind. Denne man var en av de inbjudna vid kapellinvigningen i december 1939. Han hade inträdesbiljett nr 140.

Ladugårdsdrängen Olof Börgesson var född 18340520 i Håby socken. Han genomgick ovanligt nog en skilsmässa. Det finns flera anteckningar om detta. "Hustrun Johanna Andreasdotter bor i Uddevalla." Den 5/5 1884 enligt en dom af Tunge m fl häradsrätt "till (skilnad till säng) och säte på ett år...". Och till slut: "Äktenskapet med Johanna Andreasdotter upplöst genom Kongl. Majts. Utslag d 6/11 1885 och Göteborgs Domkapitels skiljebref d 26/5 1885." Olof dog på Högvakten under Bråland 19021130 då han blev innebränd av våda.

När järnvägen kom så dök det upp helt nya yrkesgrupper på Smedberg. Nu fanns där banvakter, stationskarlar, trafikbiträde, kontorist, järnvägstjänsteman och stationsföreståndare. Merparten av dem kom utifrån, många från Halland och Västergötland men en man kom inflyttande från Gällivare.

Text Lilli-Anne Sihlberg

Kommande aktiviteter

Under år 2007 planerar vi bland annat:

- Gökotta på Kaserna på Kristi Himmelsfärdsdag **17 maj kl 8.00**
- Vårvandring på gamla Tungenäsvägen från Faleby mot Östby. Den **2 juni med start kl. 10.00** med samling vid Faleby gård. Medtag kaffe!
- Traditionellt midsommarfirande på Kaserna på midsommardagen.

Tidningsredaktion

Sverker & Kristin Balksten, Yngve Carlsson,
Ingela Ingman och Bertil Johansson

*Stöd Hembygdsföreningen
genom att bli medlem!
Årsavgiften är 100 kronor per person.
Beloppet kan lämpligen insättas på
postgiro 58 23 49 - 7*

Munkedals Hembygdsförening har till uppgift att:

- Samla och bevara allt av värde som belyser befolkningen liv och verksamhet under gången tid
- Skydda och bevara alla yttre fornlämningar inom kommunen
- Arbeta för främjandet av ortens kulturliv
- Verka för skydd åt bygdens natur och bevarande av dess särprägel åt kommande släkten
- Genom exkursioner och utfärder ge inblick i fornminnenas stora historiska betydelse
- Samla och bevara allas slag av antika och äldre föremål såsom träarbeten, redskap, böcker, fotografier, tidskrifter mm att förvara i vårt museum.

Tidningen är tryckt på nya Xerox DC250!

Önskas mer information vänligen kontakta

Xerox Partner DocuWare AB
Fredrik Balksten
031-776 80 27/0736-33 80 27
fredrik.balksten@docuware.se